چالش‌های پنهان و فرصت‌های بزرگ صنعت رنگ، رزین و کامپوزیت

اشاره:

صنعت رنگ و رزین ایران، با وجود ظرفیت‌های بالای تولید، موقعیت استراتژیک جغرافیایی، دسترسی به خوراک پتروشیمی و بازار مصرف گسترده در منطقه، همچنان با چالش‌های عمیق ساختاری از زنجیره تامین مواد اولیه تا ضعف برندینگ بین‌المللی و محدودیت‌های صادراتی مواجه است.

دکتر بهروز محمدی، عضو هیئت نمایندگان اتاق بازرگانی استان مرکزی و مدیرعامل شرکت ساینا دلیجان، در گفت‌وگو با دنیای اقتصاد با تشریح دقیق ابعاد این چالش‌ها، از راهبردهای خروج از بحران، مسیرهای رشد و نقش دیپلماسی صنعتی در آینده این صنعت پرده برداشت.

بحران وابستگی به مواد اولیه وارداتی

وی گفت: مهمترین چالش امروز صنعت رنگ و رزین ایران، وابستگی گسترده به واردات مواد اولیه کلیدی مانند مونومرها، پیگمنت‌ها، هاردنرها و افزودنیهای خاص است؛ موادی که ستون فقرات این صنعت به شمار می‌آیند و نبود آنها می‌تواند هر واحد تولیدی را ظرف چند هفته دچار وقفه جدی کند.

به گفته محمدی این وابستگی، خود نتیجه زنجیره‌ای از مشکلات ساختاری است؛ از محدودیت‌های ناشی از تحریم‌های مالی و بانکی گرفته تا دشواری‌های نقل‌و انتقال ارز، کمبود خوراک صنایع پتروشیمی، نوسانات انرژی و چالش‌های لجستیکی که همگی رسعت و ثبات صنعت را مختل کرده‌اند.

نقشه راه کاهش وابستگی وارداتی

عضو انجمن کامپوزیت ایران تصریح کرد: برای کاهش این وابستگی وارداتی، راهکارهای کوتاه‌مدت و بلندمدت متعددی وجود دارد. نخستین اقدام، توسعه زنجیره پایین‌دستی پرتوشیمی با اولویت تولید رزین‌ها و مواد پایه داخلی است؛ چراکه امروز بخش قابل‌توجهی از ارزش افزوده صنعت رنگ به دلیل واردات گسترده مواد اولیه به خارج از کشور منتقل می‌شود.

رئیس هیئت مدیره مجتمع کارخانجات ساینا دلیجان افزود: ایجاد واحدهای تولید افزودنی‌های پیشرفته، تقویت همکاری صنعت و دانشگاه برای بومی‌سازی تکنولوژی و سرمایه‌گذاری مشترک با شرکای آسیایی (به‌ویژه چین و هند) می‌تواند سطح فناوری این صنعت را ارتقا دهد و امنیت تامین مواد اولیه را افزایش دهد.

نیازفوری به اصلاح ساز وکارهای حمایتی

این کارشناس صنعت رنگ و رزین ادامه داد: ما به مشوق‌های مالیاتی هدفمند، تخصیص پایدار ارز نیمایی، حذف بروکراسی زائد در ترخیص مواد اولیه از گمرک و به‌کارگیری سیستم‌های مدیریت زنجیره تامین هوشمند نیاز داریم.

وی افزود: تقویت برندینگ مواد اولیه داخلی، توسعه

واحدهای تحقیق و توسعه و به‌کارگیری مواد جایگزین نیز از دیگر راهکارهای ضروری برای کاهش وابستگی وارداتی است.

دیوارهای بلند صادرات؛ از تحریم تا رقابت ترکیه و چین

محمدی با بیان اینکه بزرگترین موانع صادرات رنگ و رزین ایران را می‌توان در دو بخش اصلی محدودیت‌های سیاسی و ساختاری از یک‌سو و رقابت فشرده منطقه‌ای از سوی دیگر دسته‌بندی کرد افزود: تحریم‌ها و محدودیت‌های بین‌المللی باعث شده مسیر صادرات رسمی ایران با هزینه‌های بالاتر، ریسک بیشتر و محدودیت‌های مالی جدی مواجه شود؛ به‌طوریکه بسیاری از بانک‌های منطقه‌ای حتی در سطح تراکنش‌های کوچک نیز از همکاری با طرف‌های ایرانی اجتناب می‌کنند.

رقابت نابرابر با تولیدکنندگان منطقه

وی ترصیح کرد: علاوه بر این، کشورهای منطقه مانند ترکیه، چین و برخی کشورهای حوزه خلیج‌فارس با برخورداری از فناوری‌های پیشرفته، نیروی انسانی تخصصی و تولید انبوه، توانسته‌اند بازارهای منطقه را اشباع کنند.

عضو انجمن کامپوزیت ایران افزود: ایران در برابر این رقبا، با چالش کیفیت غیرثابت، نبود گواهی‌های بین‌المللی، ضعف بسته‌بندی و برندینگ و ناتوانی در تحویل منظم کالا مواجه است؛ مسائلی که باید در اسرع وقت اصلاح شود.

ایران؛ نامزد بالقوه هاب صادراتی منطقه

این تولیدکننده در ادامه گفت: ایران با موقعیت ژئوپلتیک ممتاز، وجود مناطق آزاد استراتژیک مانند چابهار، اروند و اینچه‌برون، و دسترسی به بازارهای آسیای میانه، قفقاز، عراق، افغانستان و پاکستان، ظرفیت تبدیل‌شدن به هاب صادراتی رنگ و رزین را دارد، اما لازمه آن ایجاد زیرساخت‌های لجستیکی پیشرفته، تسهیل تجارت، فعالیت جدی رایزنان اقتصادی و ایجاد برند ملی صادراتی است.

بحران برندینگ صنعتی در پوشش‌های ایرانی

وی گفت: یکی از ریشه‌دارترین مشکلات صنعت پوشش‌های صنعتی ایران، ضعف در برندینگ حرفه‌ای است؛ ضعفی که موجب شده حتی محصولات با کیفیت مناسب هم در بازارهای بین‌المللی به چشم نیایند

وی افزود: علت این ضعف، نداشتن استراتژی برند، نبود ثبات کیفیت، فقدان هویت بصری استاندارد و عدم حضور هدفمند در نمایشگاه‌های بزرگ بین‌المللی است.

سهم ناچیز ایران در زنجیره جهانی پلیمرها

وی گفت: با وجود اینکه ایران یکی از تولیدکنندگان بزرگ مواد اولیه پتروشیمی در جهان است، سهم کشور در زنجیره ارزش افزوده جهانی پلیمرها ناچیز است.

محمدی افزود: دلیل اصلی این موضوع، خام‌فروشی و نبود صنایع تکمیلی استراتژیک است؛ درحالی‌که کشورهای پیشرفته بخش عمده سود را از محصولات نهایی و نیمه‌نهایی می‌برند، نه از فروش مواد اولیه.

چرا ایران در پلیمرهای پیشرفته عقب‌مانده‌است؟

وی ادامه داد: ضعف جذب سرمایه‌گذاری خارجی، محدودیت دسترسی به فناوری‌های روز و نبود برنامه ملی برای توسعه پلیمرهای پیشرفته، ایران را به صادرکننده مواد خام و واردکننده محصولات با ارزش افزوده بالا تبدیل کرده است.

به گفته وی ورود به زنجیره جهانی نیازمند تغییر نگاه سیاستگذار، توسعه تکنولوژی، تقویت همکاری‌های صنعتی با کشورهای همسو، و ایجاد ظرفیت تولید پلیمرهای مهندسی است.

دیپلماسی صنعتی؛ کلیدباز کردن قفل صادرات

وی تاکید کرد: دیپلماسی صنعتی نقشی تعیین‌کننده در گشودن مسیرهای صادراتی دارد. این کارشناس صنعت رنگ و رزین گفت: از طریق توافق‌نامه‌های ترجیحی، هماهنگ‌سازی استانداردها، مذاکره برای ایجاد مسیرهای مالی غیردلاری و فعال‌سازی رایزن‌های اقتصادی در کشورهای هدف، می‌توان قفل‌های صادراتی صنعت رنگ و رزین را باز کرد.

وی افزود: ایران باید از ظرفیت پیمان اوراسیا، توافق‌های دوجانبه با کشورهای منطقه و خطوط ترانزیتی ویژه برای صادرات محصولات شیمیایی استفاده کند.

پیمان‌های مالی غیردلاری و کاهش ریسک تحریم

وی ادامه داد: فعال‌سازی سازوکارهای مالی با روبل و یوآن، از بین بردن ریسک‌های تحریم را ممکن می‌کند و امکان رقابت پایدار را فراهم می‌سازد.

ضربه انرژی به فرآیندهای حساس پلیمریزاسیون

به گفته محمدی قطعی‌های انرژی برق در تابستان و گاز در زمستان ضربه‌ای عمیق به فرآیند تولید رزین وارد می‌کند، زیرا واکنش‌های شیمیایی تولید رزین کاملاً حساس به دما، فشار و زمان هستند

وی افزود: هر وقفه در انرژی، روند پلیمریزاسیون را ناقص می‌کند و منجر به کاهش کیفیت محصول، افزایش ضایعات و تحویل کالاهای غیراستاندارد به بازار می‌شود.

نیاز به نقشه راه ملی صنعت رنگ

وی با بیان اینکه مسیرهای رشد صنعت رنگ و پوشش‌های صنعتی ایران روشن و قابل دستیابی هستند، به شرط آن‌که سیاستگذاری هوشمند و سرمایه‌گذاری جدی انجام شود. افزود: توسعه صادرات منطقه‌ای، تولید رنگ‌های تخصصی نانویی و ضدخوردگی، ایجاد خوشه‌های صنعتی رنگ در مناطق آزاد، توسعه برندینگ صادراتی و تقویت تحقیق و توسعه، می‌تواند ایران را به بازیگر مهم منطقه‌ای تبدیل کند.

محمدی تاکید کرد: اگر نقشه راه ملی تدوین شود، صنعت رنگ می‌تواند از یک صنعت وابسته، به یک صنعت رقابت‌پذیر، صادرات‌محور و ارزش‌آفرین تبدیل شود.